

Л. П. Войналович,

Житомирський державний університет імені Івана Франка, м. Житомир

ОСОБЛИВОСТІ ФУНКЦІОНУВАННЯ ІНВЕРСІЇ В АНГЛІЙСЬКОМУ ХУДОЖНЬОМУ ТЕКСТІ

Стаття присвячена дослідженню особливостей функціонування інверсії в англійському художньому тексті. З'ясовано, що інверсія використовується завжди з певною комунікативною метою, а саме: для визначення наявності когось або чогось, для виділення різних якостей героїв, для підкреслення та підсилення ставлення автора до героїв твору, а також, щоб зробити вислів більш експресивним та емоційно значущим.

Ключові слова: особливості, інверсія, моделі стилістичної інверсії, види інверсії.

Статья посвящена исследованию особенностей функционирования инверсии в английском художественном тексте. Установлено, что инверсия используется всегда с определенной коммуникативной целью, а именно: для определения наличия кого-то или чего-то, для определения разных качеств героев, для подчеркивания и усиления отношения автора к героям произведения, а также, чтобы сделать высказывание более экспрессивным и эмоционально значимым.

Ключевые слова: особенности, инверсия, модели стилистической инверсии, виды инверсии.

The article focuses on the peculiarities of inversion functioning in the English literary text. It was found out that the inversion is always used with a specific communicative purpose, namely to determine someone or something, to determine the different qualities of the characters, to emphasize and strengthen the author's relationship to different characters, as well as to make the statement more expressive and emotionally significant.

Keywords: peculiarities, inversion, models of stylistic inversion, kinds of inversion.

Дослідження інверсії в англійській мові привертало до себе увагу лінгвістів протягом років. Так, різні аспекти інвертованого порядку слів знайшли своє відображення у працях І. Р. Гальперіна, І. В. Арнольда, М. П. Івашкіна, О. М. Мороховського, М. С. Онищенко та ін.

Мета статті полягає у дослідженні особливостей функціонування інверсії в англійському художньому тексті.

Характерною рисою англійського художнього твору є наявність як нейтральних, так і експресивних висловлювань. Останнім часом відбувається зростання інтересу до вивчення інверсії, її видів та функцій в англійському художньому дискурсі.

Відомо, що в англійській мові закріплено фіксований порядок членів речення – це підмет і присудок, і далі другорядні члени речення, але на сьогоднішній день було засвідчено такі випадки, коли на першому місці виявляються інші члени речення, і підмет переставляється на інше місце. Порядок слів може бути змінений з ціллю підсилення певного слова чи групи слів. Мета такого виділення – привернути увагу читача.

Термін інверсія має латинське походження (*inversio* – перевертання; перестановка) і визначається як порушення характерного для англійської мови прямого порядку слів: підмет – присудок [4, с. 148].

Аналіз наукової літератури з даної проблематики свідчить, що інверсія відноситься до стилістичних синтаксичних засобів, які відображаються у незвичному розташуванні мовних елементів у реченні. Вона слугує одним із домінуючих стилістичних засобів для створення емоційної інтонації. Якщо прямий порядок слів, як правило, не має стилістичного значення, то інверсійний – завжди стилістично значущий. Інверсія можлива лише в експресивній мові. Цей прийом часто використовують письменники. У переважній більшості речень, що покликані подати інформацію, ознайомити читача з подією, присутній характерний прямий порядок слів. У свою чергу, у реченнях, що мають викликати певні емоції, оцінку, зустрічається зворотній порядок слів – інверсія. Такий тип речень у художньому тексті покликаний привертати увагу читача до певних подій та викликати певні емоції [2].

Залежно від форми виділяють повну інверсію, за якої весь присудок передує підмету і часткову, коли перед підметом стоїть лише частина присудка, в ролі якого виступає допоміжне дієслово. З точки зору функціональних особливостей виділяють граматичну та стилістичну, або підсилювальну інверсію. Граматична інверсія служить для формування деяких комунікативних типів речень, наприклад: *Can I help you?* Граматична інверсія є найбільш поширеною в реченнях з формальним підметом *there*: *There is no snakes on the beach*, а також загальних і спеціальних питаннях, що, як правило, вимагають часткову інверсію: *How long ago did it happen?* Стилiстична інверсія зумовлена навмисним порушенням прямого порядку членів речення з метою емоційного або смислового виділення певного елемента, зв'язування окремих частин речення та збереження тривалості думки. Речення зі стилістичною інверсією, при якій порушення прямого порядку слів супроводжується винесенням певного елемента речення в початкову позицію, яка для нього не є типовою: *Never had he been so fond of this body of his...* (речення з обставиною часу, вираженою прислівником *never* в початковій позиції). [4, с. 148].

Існують різні моделі, які представляють стилістичну інверсію [1; 3], але у нашому дослідженні ми візьмемо за основу моделі стилістичної інверсії, які представляє О. М. Мороховський:

1. Предикатив (часто з дієсловом-зв'язкою), який виражений іменником або займенником, передує підмету, наприклад: *Insolent, willful and singularly pretty was her aspect (Ch. Bronte)*.

2. Присудок, виражений дієсловом, передує підмету, наприклад: *Into this society came Sonia van Merwe when her husband had been three years in prison (M. Spark)*.

3. Прямий додаток займає початкову позицію, наприклад: *Little change had Time brought in the «warmest» of young Forsytes, as the last of the old Forsytes – Timothy – now in his hundred and first year, would have phrased it (J. Galsworthy)*.

4. Прийменниковий додаток займає початкову позицію, наприклад: *To this Iris also agreed (F. King); On this Poirot tapped (A. Christie)*.

5. Означення, виражене прикметником, займає кінцеву позицію, наприклад: *But it's a letter congratulatory (A. Cronin); His fingers stained and warm (A. Cronin)*.

6. Обставинні слова, що зазвичай стоять після присудка, займають початкову позицію, наприклад: *In waves, in clouds, in big round whirls the dust comes stinging, and with it bits of straw and chaff and manure (K. Mansfield)* [4, с. 148].

Також науковці виділяють наступні види інверсії: локальна, оклична, інверсія для рівноваги, заперечна, інверсія з *there*, інверсія в питаннях, інверсія зі сталими структурами. Найпоширенішими видами інверсії є: 1) локальна, якщо на початку речення стоїть обставина місця, то в реченні можливий інвертований порядок слів (присудок стоїть перед підметом). Часто це явище має місце, коли підмет вводить нову особу або предмет, при цьому, член речення, який є ремою, знаходиться після обставини місця; 2) оклична, де на першому місці в реченні стоїть головне слово, яке несе емоційне

навантаження. Цей вид інверсії підкреслює ступінь реакції на ту чи іншу подію; 3) інверсія з *there*, де після цієї структури стоїть іменник зі словами, які до нього відносяться, а потім обставина місця або часу. В реченнях такого типу максимально відвертається увага від другорядних суб'єктів та використовуються різноманітні лексичні, стилістичні та синтаксичні засоби для виділення суб'єкта; 4) інверсія в питаннях, в яких промовець хоче впевнитися в правильності свого речення, у зв'язку з чим такі питання вимовляються з підвищеною інтонацією [7].

У нашій статті ми дослідили особливості функціонування інверсії у творах В. С. Моема «Розмальована завіса» та «Театр» [5; 6]. Автор використав граматичну та стилістичну інверсію в описах та діалогах головних героїв творів. Також було виявлено, що В. С. Моем часто використовував прийом стилістичної інверсії в описах головних героїв для того, щоб створити портрети героїв та у висловленні їхніх думок.

Аналіз прикладів інвертованого порядку слів дозволив виділити наступні моделі та види інверсії:

«*On her side she set herself to cultivate the people who might be useful*» [5, с. 16]. Прийменниковий додаток займає початкову позицію. В. С. Моем використав прийом інверсії в описі матері Кітті Фейн, яка була жахливою, злою та складною людиною. Висловлені міркування автора щодо опису героїні дозволяють зробити висновок про те, що в даному прикладі інверсія використовується для підсилення та підкреслення негативного ставлення автора до матері головної героїні та для підкреслення такої риси, як корисність.

«*On the walls were engravings of scenes from the Bible and illustrated text*» [5, с. 92]. В. С. Моем використав інверсію в описі кімнати Вадінгтона, коли Кітті прийшла до нього. Автор використовує цей вид стилістичного прийому для того, щоб вказати місце знаходження речей. На перше місце в реченні було винесено обставину «*on the walls*», саме цей додаток вказує на місце, де знаходилися «*scenes from the Bible and illustrated texts*». Це протистий тип інверсії з одночленим присудком. В даному прикладі автор використовує інверсію з екзистенціальним значенням, тобто прийом інверсії вказує на наявність предметів в кімнаті Вадінгтона. В цьому випадку В. С. Моем використав інвертований порядок слів для того, щоб підкреслити релігійність героя. Не зважаючи ні на які труднощі та хвороби Вадінгтон продовжував вірити та не приховував цього.

«*Of course she was not frightened of him; after all what could he do, she repeated to herself, but she could not quite allay her uneasiness*» [5, с. 44]. Прийом інверсії був використаний автором для того, щоб описати почуття головної героїні, наголосити, що Кітті не боялася свого чоловіка, але їй було не байдуже те, як до неї відноситься Уолтер... «*after all what could he do...*» питає себе Кітті. При порушенні порядку слів висловлювання набуває питальний характер. Судячи з цього уривку ми бачимо, що вона трохи остерігається свого чоловіка і хвилюється за їхні відносини. Саме за допомогою цієї фрази автор хоче підкреслити стан головної героїні. Роблячи висновок згідно цього прикладу, інверсія виконує емоційно-експресивну функцію. Незвичайна розстановка членів речення робить цей вислів більш експресивним та підвищує його емоційно-оцінний характер.

«*In a brown coat and grey flannel trousers, even without make-up, he was so handsome it took your breath away*» [6, с. 21]. Згідно з О. М. Мороховським – це модель інверсії, де додаток займає початкову позицію. Автор використав інверсію для того, щоб довести, що навіть у коричневому пальто та у сірих штанах Джими Ленгтон виглядав дуже гарним на привабливим.

«*What a stunning room this is*» [6, с. 7]. В даному прикладі автор використав окличну інверсію для того, щоб підкреслити ступінь реакції героя, коли він побачив кімнату Джулії. На початку речення стоїть головне слово, яке несе емоційне навантаження.

«*But with his splendid eyes and his fine figure he was still a very handsome man*» [6, с. 11]. В даному прикладі В. С. Моем використав модель інверсії, де прийменниковий додаток займає початкову позицію. Автор застосовує інверсію в описі чоловіка Джулії. За допомогою прийому інверсії В. С. Моем хоче підкреслити красу головного героя. Автор говорить, що з такими гарними очима та фігурою чоловік залишався дуже гарним, «*splendid eyes and fine figure*» – це саме ті ознаки, завдяки яким чоловік залишався привабливим для своєї дружини.

«*Since his five years at the war he had adopted a military bearing, so that if you had not known who he was (which was scarcely possible, for in one way and another his photograph was always appearing in the illustrated papers) you might have taken him for an officer of high rank*» [6, с. 11]. В. С. Моем застосовує інверсію, описуючи чоловіка Джулії Ламберт. Обставина часу, що зазвичай стоїть після присудка, займає початкову позицію. Автор використовує прийом інверсії, щоб наголосити на тому, що чоловік пройшов війну, на якій був п'ять років, і звик до військових звичаїв, тому люди, які його не знали, могли б подумати, що він був офіцером високого рангу.

«*A fat lot I care*» [6, с. 59]. Це модель інверсії, де додаток займає початкову позицію в реченні. Автор використав прийом інверсії в розмові Джулії з Майклом. Він хоче втримати актрису в театрі. Вона вимагає, щоб він платив їй 15 фунтів кожного тижня, але він сказав що 3 фунти йому доведеться сплачувати їй з особистого рахунку, на що Джулія відповіла чоловікові, що це не її проблема. Таким чином, В. С. Моем зображує байдужість героїні.

«*What mugs men were!*» [6, с. 266]. Це речення демонструє приклад окличної інверсії. В. С. Моем за допомогою інверсії зображує ставлення Джулії Ламберт до чоловіків. Саме завдяки окличній інверсії можна побачити ступінь реакції героїні на чоловіків. Джулія багато років прожила з чоловіком, якого вона вже не кохає. Вона розчаровується у своєму молодому коханцеві, який використав її для того, щоб його кохана дівчина потрапила на сцену завдяки Джулії. Це дуже обурює її. Але вона розуміє, що все одно не може без них.

Отже, в ході дослідження було виявлено, що інвертований порядок слів англійському художньому тексті використовується в монологіях та діалогах героїв. З'ясовано, що найпоширенішими моделями стилістичної інверсії є модель прийменникового додатку, що займає початкову позицію і модель, коли обставинні слова, що зазвичай стоять після присудка, займають початкову позицію. Найпоширенішим видом інверсії є використання окличної інверсії, мета якої полягає у підкресленні ступеню реакції на ту чи іншу подію. Аналіз моделей та видів стилістичної інверсії показав, що інверсія використовується завжди з певною комунікативною метою, а саме: для визначення наявності когось або чогось, для виділення різних якостей героїв, для підкреслення та підсилення ставлення автора до героїв твору, а також, щоб зробити вислів більш експресивним та емоційно значущим.

Література:

1. Арнольд И. В. Стилистика современного английского языка: (Стилистика декодирования) : Учеб. пособие для студентов пед. ин-тов по спец. «Иностр. яз.». – 3-е изд. / И. В. Арнольд. – М. : Просвещение, 1990. – 300 с.
2. Відтворення явища інверсії у англійському та українському публіцистичному тексті // [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://knowledge.allbest.ru/languages/>
3. Гальперин И. Р. Стилистика английского языка / И. Р. Гальперин. – М. : Высшая школа, 1971. – 311 с.
4. Мороховский А. Н. Стилистика английского языка / О. П. Воробьева, Н. И. Лихошерст, З. В. Тимошенко. – К. : «Вища школа», 1984. – 248 с.

5. Maugham W. S. The Painted Veil: The Book for Reading in English / W. S. Maugham. – SPb. : Anthology, CARO, 2008. – 256 p.
 6. Maugham W. S. Theatre: The Book for Reading in English / W. S. Maugham. – SPb. : CARO, 2008. – 384 p.
 7. Онищенко М. С. Инверсия в английском языке: методология и прагматика перевода на русский [Электронный ресурс] / М. С. Онищенко // Acta Linguistica. – Vol. 4. – № 1 (2010). – Режим доступа : <http://www.actalinguistica.com/arhiv/index.php/als/article/view/265/400>

УДК 811.111'364(09)

Д. О. Вольницька,

Житомирський державний університет імені Івана Франка, м. Житомир

ГІПОТЕЗА ДЕТЕРМІНАНТНОЇ ФРАЗИ ЯК ФУНКЦІОНАЛЬНОЇ ПРОЕКЦІЇ В ГЕНЕРАТИВНІЙ ПАРАДИГМІ

Статтю присвячено висвітленню сучасної гіпотези структури іменної фрази в англійській мові. У розвідці розкрито традиційний та генеративний підходи до аналізу іменної фрази. Ґрунтуючись на надбаннях генеративної граматики автор підкреслює існування гіпотези детермінантної фрази як функціональної проекції іменної фрази. Використовуючи останні доробки у царині генеративної граматики, у розвідці проілюстровані приклади різних підходів до аналізу будови іменної фрази.

Ключові слова: генеративна граMATика, іменна фраза, детермінант, гіпотеза детермінантної фрази, функціональна проекція, ядро.

В статье рассмотрена структура именной фразы с использованием традиционного и генеративного подходов. Базируясь на современных теориях генеративной грамматики, автор раскрывает возникновения гипотезы детерминантной фразы как функциональной категории именной фразы в английском языке. Исследование иллюстрирует основные модели структуры именной фразы с наличием детерминанта в ней.

Ключевые слова: генеративная грамматика, именная фраза, детерминант, гипотеза детерминантной фразы, функциональная категория, проекция.

The article investigates modern approaches to the NP (noun phrase) structural analysis. Basing on the up-to date theories in generative grammar the author analyses the emergency of DP (determiner phrase) hypothesis in the English language. The investigation highlights main points on the NP structure through generative perspective. The author gives examples of the main models of NP structure using traditional and generative approaches. The article reveals modern tendency to the analysis of NP and DP relations. The research emphasizes on the existence of DP as the functional category of NP in generative framework.

Key words: generative grammar, noun phrase, determiner phrase, head, functional category, projection, DP hypothesis.

Сучасні лінгвістичні студії характеризуються посиленням інтересом до вивчення граматичної системи будь-якої мови. Особливу увагу привертають раніше проаналізовані явища, що потребують нового ґлумачення їх природи крізь призму новітніх підходів. **Метою** нашої розвідки є висвітлити актуальну тенденцію аналізу структури іменної фрази у царині генеративної граматики.

Гіпотеза детермінантної фрази знаходиться у полі зору Хомскіанських генеративних підходів. Генеративісти дискутують про правило структури складових (**Phrase Structure Rule**), виникнення Х-штрих теорії, гіпотезу детермінантної фрази С. Ебні, картографічні підходи стосовно детермінантної фрази, сучасні підтвердження того, що іменник є ядром іменної фрази. Дисертаційне дослідження С. Ебні (1987) суттєво вплинуло на погляди лінгвістів. У своїй розвідці науковець висуває гіпотезу так званої детермінантної фрази як найвищу функціональну категорію іменних фраз. У роботах Дж. Бернштейн, М. Брейма, Т. Стоуелла Н. Хомського [3; 4; 6; 13] та інших підтверджується трактування С. Ебні [1]. Це припущення отримало назву гіпотеза детермінантної фрази (**DP hypothesis**).

С. Ебні стверджує, що ядром іменної фрази є певна функціональна категорія. Він прирівнює іменну фразу до детермінантної. За аналогією до дієслівної фрази (**Verb Phrase**), що входить до часової групи (**Tense Phrase**), С. Ебні провів симетрію між іменною фразою та клаузальною проекцією. Внаслідок цього припускають, що іменну фразу потрібно розглядати як N-проекцію (**N-projection**) з функціональною проекцією у домінуванні. Проілюструємо зазначене трактування [1].

Рис. 1 Схема функціональної проекції іменної фрази за С. Ебні

У свою чергу С. Ебні стверджує, що D (**Determiner**) містить узгоджувач (**AGR**) у кожній іменній фразі [1]. Науковець висвітлює свою думку у двох прикладах:

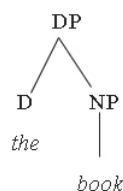

Рис. 2а Структура іменної фрази з детермінантом «the»

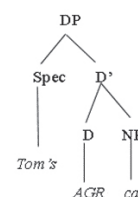

Рис. 2б Структура іменної фрази з посесором